

Homilia in Christi resurrectionem

Τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κύπρου λόγος εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν·

1 Nūn τὸ πένθος τῶν νεκρῶν πεφυγάδευται καὶ τὸ φέγγος τῆς ἀναστάσεως ἐλήλυθεν. Τοῦτο γάρ ἐστιν ἀγάπης ἀπόδειξις, ὅτι ὄνπερ ὤφειλεν θάνατον ὁ ἄνθρωπος, τοῦτον ἔλυσεν ὁ Χριστὸς ἀποθανῶν, δοὺς λύτρον ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καὶ σῶμα ἀντὶ σώματος, ὄλον ἄνθρωπον ἀντὶ ἀνθρώπου, καὶ θάνατον ὑπὲρ θανάτου.

2 Τίς ποτε ἀπέθανεν δίκαιος ὢν ὑπὲρ ἀδίκου; Ποῖος πατὴρ ὑπὲρ τέκνου, ποῖος υἱὸς ὑπὲρ πατρὸς ἀπέθανεν; Ὁ ἐποίησεν κύριος ὑπὲρ ἡμῶν, οὐ μόνον ἡμᾶς πλάσας διὰ χειρὸς ἐν τῷ Ἀδάμ, ἀλλὰ καὶ ἀναγεννήσας ἡμᾶς διὰ πνεύματος ἐν τῷ αὐτοῦ πάθει.

3 Καὶ ὁ ἀσεβῆς λαὸς τῶν Ἰουδαίων ἀπέκτειναν τὸν ἑαυτῶν εὐεργέτην, ἀποδόντες αὐτῷ "πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν" καὶ θλίψιν ἀντὶ χαρᾶς καὶ θάνατον ἀντὶ ζωῆς· τὸν γὰρ ἐγείροντα τοὺς νεκροὺς αὐτῶν καὶ θεραπεύοντα τοὺς χωλοὺς καὶ φωταγωγοῦντα τοὺς τυφλοὺς, τοῦτον ἀπέκτεισαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.

4 Ἴδετε οἱ ἄνθρωποι, ἴδετε πᾶσαι αἱ πατριαὶ τὰ καινὰ τολμήματα· ἐκρέμασαν τὸν κρεμάσαντα τὴν γῆν, καὶ προσέπηξαν ξύλῳ τὸν πῆξαντα τὸν κόσμον, καὶ ἐμέτρησαν τὸν μετρήσαντα τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἔδησαν τὸν λύσαντα τοὺς ἀμαρτωλοὺς, καὶ ἐπότισαν ὄξος τὸν ποτίσαντα δικαιοσύνην, καὶ ἐψώμισαν χολὴν τὸν ψωμίσαντα ζωὴν, καὶ ἠφάνισαν χεῖρας καὶ πόδας τοῦ θεραπεύσαντος αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἠνέγκασαν καμμῦσαι τὸν ποιήσαντα αὐτοὺς ἀναβλέψαι, καὶ ἔθαψαν τὸν ἐγείραντα τοὺς νεκροὺς αὐτῶν.

5 Ὡ μυστηρίου καινοῦ καὶ θαύματος παραδόξου· ἐκρίθη ὁ κριτής, καὶ ἐδήθη ὁ λύων τοὺς πεπεδημένους, καὶ προσεπάγη ὁ πῆξας τὴν γῆν, καὶ ἐκρέμασθη ὁ κρεμάσας τὸν κόσμον, καὶ ἐμετρήθη ὁ μετρήσας τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἐψωμίσθη χολὴν ὁ ψωμίσας ζωὴν, καὶ ἀπέθανεν ὁ ζωογονῶν τὰ πάντα, καὶ ἐτάφη ὁ ἀνιστῶν τοὺς νεκροὺς. 6 Τοῦ γὰρ κυρίου κρεμαμένου ἐπὶ τοῦ ξύλου, ἐρράγησαν οἱ τάφοι, καὶ ὁ ἄδης ἠνεώχθη, καὶ ἀνέστησαν νεκροί, καὶ ἐξήλλοντο ψυχαί, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοὶ τῶν ἀνισταμένων ἐν Ἰσραὴλ, ὅτε ἐπετελεῖτο τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον· ἐπὶ γὰρ τοῦ σταυροῦ ὑψώσεν τὴν σάρκα, ἵνα φανῇ ἡ σὰρξ ὑψουμένη καὶ θάνατος πεπτωκὸς ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς σαρκός.

7 Τότε οἱ ἄγγελοι ἐξενίσθησαν καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ἐξεπλάγησαν ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ Χριστοῦ, ἐξεπλάγη ἡ κτίσις ξενιζομένη καὶ λέγουσα· Τί ἄρα εἶη τοῦτο τὸ καινὸν μυστήριον; Ὁ κριτής κρίνεται καὶ σιωπᾷ, ὁ ἀόρατος ὁράται καὶ οὐκ ἐπαισχύνεται, ὁ ἀκράτητος κρατεῖται καὶ οὐκ ἀγανακτεῖ, ὁ ἀμέτρητος μετρεῖται καὶ οὐκ ἀντιτάσσεται, ὁ ἀπαθὴς πάσχει καὶ οὐκ ἀνταποδίδωσιν, ὁ ἀθάνατος θνήσκει καὶ καρτερεῖ, ὁ ἐν οὐρανοῖς θάπτεται καὶ ὑπομένει· τί τοῦτο τὸ καινὸν μυστήριον ἢ πάντως διὰ τὸν ἄνθρωπον;

8 Ἄλλ' ὁ βουλήσει παθῶν κύριος ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, καταπατήσας τὸν θάνατον, καὶ δήσας "τὸν ἰσχυρόν", καὶ λύσας τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ θάνατος ἀλλοιωθεὶς ἔπεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐσύρθη αἰχμάλωτος θριαμβευόμενος ὁ ἄδης, καὶ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ ἀνεστράφησαν ἀκούσασαι τῆς φωνῆς τοῦ Χριστοῦ, καθὼς ἡ γραφή φησιν· "Εἶδος μὲν αὐτοῦ οὐκ εἶδομεν, φωνῆς δὲ αὐτοῦ ἠκούσαμεν". Οὐκ εἶδεν γὰρ ὁ ἄδης τὸ πρόσωπον τοῦ κυρίου, ἀλλὰ φωνῆς αὐτοῦ ἠκούσεν λέγοντος· Ἐξέλθατε ψυχαὶ πεπεδημέναι καὶ καθήμεναι ἐν σκιᾷ θανάτου· ζωὴν ὑμῖν εὐαγγελίζομαι· ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστὸς ἡ ζωὴ ὑμῶν.

9 Τότε ὁ ἄδης ἀκούσας κατελύθη, καὶ αἱ πύλαι αὐτοῦ αἱ χαλκαὶ συνετρίβησαν, καὶ οἱ μοχλοὶ αὐτοῦ οἱ σιδηροὶ συνεθλάσθησαν, καὶ ἐξήλλοντο αἱ τῶν ἁγίων ψυχαὶ ἀκολουθοῦσαι τοῖς ἴχνεσι τοῦ Χριστοῦ· τότε ἐπληρώθη τὸ γεγραμμένον· "Ἐκεῖ συνέτριψεν πύλας χαλκάς, καὶ μοχλοὺς σιδηροὺς συνέθλασεν".

10 Ἐβόησε δὲ καὶ ἡ γῆ λέγουσα· Δέσποτα, φεῖσαί μου τῶν κακῶν, κούφισόν με τῆς ὀργῆς, λῦσόν με τῆς κατάρας, ἀνθ' ὧν ἐδεξάμην αἵματα καὶ ἀνθρώπων σώματα, ἔτι δὲ καὶ τὸ σὸν σῶμα· δέσποτα, ἀπολάβανέ σου τὸν Ἀδάμ.

11 Ἀνέστη γοῦν ὁ κύριος διὰ τριῶν ἡμερῶν, διδάσκων ἡμᾶς τριάδα ἐν μονάδι προσκυνεῖν· πᾶσαι δὲ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν ἐσώθησαν ἐν τῷ Χριστῷ· εἷς γὰρ ἐκρίθη καὶ μυριάδες ἐσώθησαν· ὁ γὰρ κύριος ἀπέθανεν ὑπὲρ πάντων.

12 Οὗτος δὲ ὁμοίως ἐνδυσάμενος ὄλον τὸν ἄνθρωπον ἀνῆλθεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν, ἀναφέρων δῶρον τῷ πατρὶ οὐ χρυσόν, οὐκ ἄργυρον, οὔτε λίθον τίμιον, ἀλλ' ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν "κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ".

13 Τοῦτον ὁ πατήρ ὑψώσας ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ "ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ" κεκάθικεν, "ἕως ἂν τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ"· μέλλει γὰρ ἔρχεσθαι κριτὴν ζώντων καὶ νεκρῶν, "οὗ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος", ὅτι δόξα ἐστὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.